

1. Dekking:

Graag vernemen wij voor welke provincies (behalve Gelderland) jullie hier nog om instemming verzoeken en bij welke provincies jullie separaat al een aparte procedure hebben lopen. Uit de correspondentie van de verlenging begrijp ik dat de provincies Noord-Brabant, Limburg, Zuid-Holland en Overijssel in ieder geval een separate procedure vragen. Voor de overige provincies kunnen wij desgewenst nog om instemming verzoeken.

Wij hebben op dit moment alleen voor Limburg, Zuid-Holland en Utrecht een ontheffing, graag zouden wij via jullie de voorliggende aanvraag willen delen met alle andere provincies met het verzoek tot instemming. Ik voeg de reeds verleende ontheffingen van Zuid-Holland en Utrecht toe, het zou ons veel uitmaken als alle besluiten zoveel mogelijk aansluiten op elkaar.

Uiteindelijk moeten jullie dezelfde wet en dezelfde informatie toetsen, en het moet voor ons werkbaar blijven.

2. Aanvraag:

De volgende artikelen hebben jullie aangevraagd (voor inheemse zoogdieren) :

Artikel 3.5 lid 1 doden

Artikel 3.5 lid 1 vangen

Artikel 3.5 lid 2 verstoren

Artikel 3.6 lid 2 onder zich hebben en vervoer

Artikel 3.10 lid 1a doden

Artikel 3.10 lid 1a vangen

Artikel 3.34 lid 1 uitzetten

Doden:

Voor doden (3.5 en 3.10) voor onderzoeksdoeleinden of bescherming flora en fauna (belang) is een zeer goede onderbouwing nodig (er bestaat geen beter alternatief en de SVI komt niet in gevaar). Dit valt ook altijd onder de Wet op dierproeven. Wat is de reden dat jullie dit op voorhand in een onderzoekontheffing willen laten opnemen en niet met een aparte ontheffing voor een project aanvragen? Hoe vaak is dit in de afgelopen decennia voorgekomen en kun je enkele voorbeelden noemen? Welke toetsingskaders worden hierbij gehanteerd?

Wij zullen te allen tijde zorgdragen voor het zo goed mogelijk hanteren van dieren dat onopzettelijk doden voorkomen wordt, echter dit is niet altijd uit te sluiten. Vandaar dat ook voor doden een ontheffing wordt aangevraagd. Wij zijn vergunninghouder in het kader van de Wet op de Dierproeven en hebben goedgekeurde projecten voor het mogen uitvoeren van dierproeven m.b.t. vleermuizen en landzoogdieren (uitgezonderd zeezoogdieren).

In de afgelopen decennia is enkele keren in opdracht van het RIVM-onderzoek uitgevoerd, waarbij kleine zoogdieren actief en opzettelijk zijn gedood. Dit onderzoek was in het kader van zoönose-onderzoek.

De Zoogdierverseniging heeft geen specifiek toetsingskader opgesteld, maar de Zoogdierverseniging is zeer terughoudend in het actief doden van zoogdieren in het kader van onderzoek.

Vangen:

In een activiteitenplan moet duidelijk aangegeven zijn welke vangmethoden en vangmiddelen per soort of soortgroep zullen/ kunnen worden ingezet. Denk daarbij aan niet-selectieve vangmiddelen als vangemmers, potvallen, inloopvallen, kastvallen, mistnetten, strikken of selectieve vangmiddelen zoals vangkralen, schepnet, verdovingsgeweren, -blaaspijpen of -pistolen. Per soortgroep moet duidelijk aangegeven zijn waarom dat de beste vangmethode is en waarom een eventueel minder belastende methode niet volstaat, of bij welke onderzoeksvraag de methode noodzakelijk is.

Omdat de zoogdierverseniging zowel met vaste medewerkers, ingewerkte studenten, externe onderzoeksbureaus en (aantoonbaar) ervaren vrijwilligers (c.q. gecategoriseerd als "professionals") werkt, alsook met wisselende vrijwilligers (of leden VZZ). Moet in het activiteitenplan duidelijk aangegeven zijn wie welke handelingen mag uitvoeren. Een voorbeeld is het hanteren en vangen van vleermuizen met mistnetten door een gecertificeerd zelfstandig vanger van vleermuizenvangen.nl.

Voor alle onderzoeken die wij uitvoeren of doormachtigen staat toetsing op deskundigheid van de uitvoerder centraal. Dit kan op basis van certificering, ervaring in binnen- en buitenland, cursussen, etc. Alleen in het geval van vleermuisvangen is er een certificering, voor alle andere vormen van vangen niet. Daarom dat wij dit niet dusdanig hebben opgenomen, maar

we staan open voor de voorwaarde dat iedereen die vleermuizen vangt op onze ontheffing gecertificeerd moet zijn als zelfstandig vanger. Dit komt overeen met hoe wij er zelf in staan.

Als verboden vangmiddelen worden aangevraagd die vallen onder 3.9 lid 1 van de Wnb, (denk bijv. aan kastvallen, mistnetten, strikken) dient hiervoor ook ontheffing te worden aangevraagd. Graag bevestigen in dat geval.

Bij deze bevestigen wij dat.

Als verboden vangmiddelen gebruikt worden, waarmee u zich op basis van artikel 3.24 lid 2 Wnb, niet buiten gebouwen mag begeven (bijvoorbeeld netten), is hier ook een ontheffing voor nodig. Graag bevestigen.

Bij deze bevestigen wij dat wij ook hiervoor ontheffing aanvragen.

Als een verdovingsgeweer wordt ingezet is ook een ontheffing voor 3.26 lid 1 noodzakelijk (hier zijn extra voorwaarden aan verbonden). Graag bevestigen in dat geval.

Bij deze bevestigen wij dat wij ook hiervoor ontheffing aanvragen, waarbij we willen aangeven dat het gebruik hiervan vanzelfsprekend niet regulier zal zijn. Wij kunnen de Provincie actief informeren van voornemens tot gebruik van deze mogelijkheid alvorens het gebruik, zodat de Provincie goed haar controlerende taak hierop kan uitvoeren. Vanzelfsprekend zijn wij bewust van het feit dat voor het gebruik van dit middel ook andere wettelijke regelingen gelden, zoals rondom het gebruik van geweer in openbare ruimte, veterinaire richtlijnen ten aanzien van verdoven en de Wet op Dierproeven.

Wet op Dierproeven Wod (vangen en doden):

Hoeveel onderzoekprojecten in de afgelopen 10 jaar vielen onder de Wod verliepen via de IvD? Heb je hier voorbeelden van?

De Zoogdierversamenleving (formeel juridisch de Zoogdiervoorvereniging, onderdeel van de Zoogdierversamenleving) is vergunninghouder in het kader van de Wet op de Dierproeven. De Zoogdiervoorvereniging heeft een goedgekeurd project voor zowel vleermuizen (aanvraag AVD24800202114476) als grondgebonden zoogdieren (met uitzondering van zeezoogdieren, aanvraag AVD24800202215944). De beoordeling van deze projecten is verricht door een externe DEC, die toegewezen is door de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). Gezien de gevoeligheden rond dierproeven is de correspondentie met CCD, vergunninghouder en DEC niet openbaar. De NVWA ziet toe op de naleving van de voorschriften van de Wet op de Dierproeven.

Alle uitgevoerde of lopende onderzoeken wilde zoogdiersoorten die (ook) onder de Wet op de Dierproeven vallen zijn beoordeeld door een IvD (Instantie voor Dierenwelzijn) die verbonden is aan de betreffende vergunninghouder. Aangezien onderzoeken van de Zoogdierversamenleving soms ook onder de verantwoordelijkheid van een andere WOD-vergunninghouder zijn of worden uitgevoerd, is geen exact aantal te geven van het aantal uitgevoerde onderzoeksprojecten van 'de' IvD. Sinds 1-1-2017 heeft de IvD van de Zoogdierversamenleving 31 studieplannen beoordeeld en daar een positief advies over afgegeven. Hieronder zijn ook enkele verlengingen van reeds eerder besproken en goedgekeurde studieplannen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om onderzoek met gezenderde vleermuizen of het transponeren van specifieke soorten knaagdieren ten behoeve van populatie-ecologisch onderzoek. Elk jaar worden de uitgevoerde dierproeven en aantallen proefdieren ingestuurd naar de NVWA (die verantwoordelijk is voor controle en naleving van de voorschriften van de Wet op de Dierproeven).

Uitzetten:

Artikel 3.34 verbod op uitzetten, voor zover dit betreft het weer loslaten van gevangen dieren in hetzelfde natuurgebied, maar niet per definitie zelfde terrein of perceel kan dit worden aangevraagd. Graag bevestigen dat dit het enige doel en intentie is.

Het is altijd het streven om dieren zo kort mogelijk te hanteren en op dezelfde plaats wederom terug te plaatsen. Dit is echter niet altijd mogelijk, vandaar dat wij ook voor dit artikel aanvragen. Het uitzetten van zoogdiersoorten in nieuwe gebieden, in het kader van herintroductie of repopulatie, is niet ons doel binnen deze ontheffing.

Voor echte re-populatie naar een ander natuurgebied die de soort niet op eigen kracht kan bereiken, verlangen de meeste provincies een aparte ontheffingsaanvraag. Herintroductie en verplaatsen over de landsgrenzen dient bij RVO aangevraagd te worden. Evenals opvang van zeezoogdieren, zoals bruinvissen en dolfijnen, uitheemse diersoorten en invasieve exoten. Het prepareren van HR soorten (bijlage IV) valt ook onder RVO.

Dit is niet voor ons het doel van de onderzoeksontheffing.

Voor alle aangevraagde verboden geldt dat:

Je moet motiveren waarom dit verbod overtreden moet worden (alternatievenafweging);

Een nadere onderbouwing van de doelstelling en beschrijving van de onderzoeksmethoden en de daarbij gehanteerde grenswaarden, dienen verder uitgewerkt te worden in een **activiteitenplan**. Graag zo concreet mogelijk zodat delen ervan als bijlage bij de ontheffing kunnen worden gevoegd. Daar waar er een onderscheid bestaat tussen onderzoek dat alleen door (of onder direct toezicht van) "professionals" en onderzoek dat ook door vrijwilligers wordt uitgevoerd, dient dit duidelijk aangeven te worden. De verwachting is dat de meeste aangevraagde verboden al zodanig ingrijpend en stressvol zijn bij zoogdieren, dat het bijna uitsluitend door "professionals" kan worden uitgevoerd. Voor (gewone) vrijwilligers blijft dan in principe alleen mogelijke "verstoring" over of het onder direct toezicht van professionals uitvoeren van deze handelingen.

Dit is niet werkbaar voor ons. Of mensen wel of niet betaald worden voor bepaalde projecten zegt niets over hun professionaliteit. Zoals eerder geantwoord geven wij geen machtigingen uit aan ondeskundige mensen. Het gebruik van deze onderzoeksontheffing is voor ons geen vrijheid-blijheid, maar een serieuze invulling van onze opdrachten variërend van NEM-monitoring, diverse onderzoeken die niet vooraf te definiëren zijn (wie had verwacht dat we een wolf op de Hoge Veluwe zouden willen zenderen)

3. Aanvullen/ opstellen activiteitenplan:

In het activiteitenplan moet behalve bovengenoemde verder nog staan:

- Welke stappen voorafgaand aan het onderzoekplan worden ondernomen om vast te stellen dat er al geen bestaand onderzoek voorhanden is dat aansluit bij de onderzoeksvraag en waarmee de negatieve effecten van het onderzoek mogelijk voorkomen of beperkt kunnen worden.
- Welke protocollen en/of handleidingen voor de verschillende soortgroepen of onderzoeksmethoden er worden gevolgd (toevoegen of duidelijk verwijzen).
- welke maatregelen genomen worden om schade, lijden of ongemak zoveel mogelijk te beperken;
- bij welke handelingen, wetgeving zoals WOD van toepassing is en hoe hiermee wordt omgegaan en;
- voor de soorten die niet beschermd zijn onder Wnb, geldt de zorgplicht, dit valt buiten de ontheffing, maar er dient in het activiteitenplan wel aangegeven worden hoe hiermee wordt omgegaan.

Dit is voor de breedte van onze ontheffing niet op voorhand uit te werken. **Voor alle onderzoeken die wij uitvoeren of doormachtigen staan toetsing op deskundigheid van de uitvoerder en de noodzaak van het onderzoek centraal. De hoofddoelstellingen van de Zoogdierverseniging betreffen niet alleen onderzoek aan in het wild levende zoogdieren, maar ook de bescherming daarvan. Deze beschermingsdoelstelling is de basis van waaruit wij werken naar de beste kennis en ervaring op dat moment bij dat specifieke onderzoek. Door de breedte en onvoorspelbaarheid van ons werk is het niet mogelijk dit in een activiteitenplan nauw te definiëren.**

Daarnaast geldt m.b.t. de WOD dat elke keer als wij een zoogdier dusdanig hanteren dat dit als invasief beschouwd dient te worden (bijvoorbeeld zenderen), dat hiervoor een afzonderlijke procedure voor wordt gevolgd. Dit is niet relevant voor de aanvraag onderzoeksontheffing Wet Natuurbescherming.

4. De bijlage met de voorbeelden van voorschriften, scheppen mogelijk meer duidelijkheid wat bedoeld wordt. Enkele concrete zaken die wel eens voor discussie zorgen. Het doden van dieren. Wij vragen een interval van maximaal 8 uur bij inloopvallen (dus ook voor "putvallen"

die met lokaas voor dat doel worden ingezet). Vleermuizen vangen met een schepnet vinden wij geen geëigende methode, meestal zitten de uitvliegopeningen te hoog. Ook voor klachtenafhandelingen lijkt het rustig afwachten en plaatsen van beker met kartonnetje een betere methode dan najagen met een schepnet. Het risico op verwonden is immers te groot.

Het doden van dieren is eigenlijk nooit primair het onderzoeksdoel van projecten van de Zoogdierbescherming, omdat de Zoogdierverseniging actief de bescherming van (populaties) van wilde zoogdieren nastreeft. Desondanks kan het doden onderdeel zijn van een onderzoek in het kader van (onderzoek van) bestrijdingsmethoden, bestrijding of vanwege hele specifieke onderzoeksvragen. In de uitzonderlijke gevallen dat het doden van zoogdieren aan de orde is, zal in overleg met onze vaste wildlife dierenarts (5.1.2e) gekozen worden voor de dodingsmethode die het minste stress/pijn/leed oplevert voor het dier.

Onderzoek met inloopvallen is de afgelopen jaren geoptimaliseerd door het invoeren van de IBN-methode, waarbij in principe maximaal twee vangnachten achter elkaar kleine zoogdieren worden gevangen. Door deze korte vangperiode, in combinatie met voldoende voedsel in de vallen, beschutting in de vorm van hooi en het niet actief vangen tijdens barre weeromstandigheden is de sterfte van met name spitsmuizen al fors teruggedrongen. De verplichting om elke 8 uur te controleren, betekent een extra controleronde midden op de dag, op het moment dat er weinig activiteit is van kleine zoogdieren. Deze extra 3e controle levert dan ook een marginale bijdrage aan het terugdringen van de sterfte, maar zal wel extra versturend werken in het veld en leiden tot extra schade aan met name de vegetatie. In grote, professionele, onderzoeksprojecten zal deze verplichting bovendien leiden tot veel hogere kosten voor de uitvoering. Het opleggen van 3 controles per 24 uur zijn onzins inziens daardoor alleen haalbaar in kleinschalige onderzoekjes van vrijwilligers. Nota bene, veel inloopvallen onderzoek was gericht op het inventariseren van noordse woelmuizen, tegenwoordig wordt deze soort in 95% van de onderzoeken geïnventariseerd met behulp van de non-invasieve eDNA-methode.

Het vangen van vleermuizen met een schepnet is geen geëigende methode voor het actief vangen van vleermuizen ten behoeve van onderzoek. Desalniettemin kan het gebruik van een schepnet in voorkomende gevallen een goede optie zijn om een specifiek individu te vangen, bijvoorbeeld als een dier zich op een hoge, onbereikbare locatie bevindt. Een schepnet zal nooit worden gebruikt voor het afvangen van kolonies, omdat daar andere vangtechnieken zoals harpvallen en mistnetten veel geschikter voor zijn.

Het najagen van een vleermuis met welke vangmiddel dan ook is ten alle tijden af te raden. Vliegende vleermuizen kunnen inderdaad gewond raken door ondoordacht gebruik van een schepnet. In het geval van een rondvliegende vleermuis wordt betrokkenen geleerd te handelen in het belang van de vleermuis en rustig af te wachten tot er zich een mogelijkheid tot vangen voordoet. Bijvoorbeeld als een vleermuis aan de muur hangt, in die gevallen kan een schepnet alsnog een goed hulpmiddel zijn om de vleermuizen te kunnen vangen. Het vangen van een *vliegende* vleermuis met een schepnet raden wij ook ten zeerste af.

5. Er is een COVID-protocol meegestuurd voor grondgebonden zoogdieren. Is er geen protocol voor vleermuizen, bijvoorbeeld bij wintertellingen?
Bij alle activiteiten waarvoor de Zoogdierverseniging een machtiging verstrekt wordt indien relevant, een Covid-protocol meegestuurd. Een Covid-protocol is erop gericht om besmetting van mens -> wild zoogdier te voorkomen, maar uiteraard ook om mens -> mens besmetting te voorkomen. De gehanteerde protocollen worden met enige regelmaat herzien en geüpdatet, afhankelijk van de nieuwste inzichten rond overdracht, de ziektedruk of andere relevante aspecten. Het meesturen van Covid-protocollen moet (kan) is staand beleid en kan niet los gezien worden van de grotere aandacht voor zoönosen of de overdracht van ziektekiemen door vrijwilligers en onderzoekers bij ecologisch onderzoek.

Ik zie de aanvullingen voor de ontheffing graag tegemoet. Vermeldt daarbij als je wil het zaaknummer 2021-003171.